

PLAN FOR SELSKAPSKONTROLL 2015-2016

Hemne kommune

Vedtatt i kommunestyret sak 75/14 den 25.11.2014

1 Selskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m.¹

Kommunens interesser omfatter eierskap i selskapsformene; aksjeselskap(AS), allmennaksjeselskap(ASA), interkommunale selskap (IKS), interkommunale samarbeid, samvirkeforetak og andre selskaper med begrenset ansvar. Planen for selskapskontroll omfatter alle selvstendige virksomheter der kommunen har et eierskap eller interesser med tydelig karakter av eierskap som stiftelser og foreninger.

1.1 Plan for selskapskontroll

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene. Planen skal vedtas av kommunestyret som kan delegeres til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.²

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon.³

I likhet med plan for forvaltningsrevisjon hviler det på kontrollutvalget å fremme forslag om plan til selskapskontroll, mens det er kommunestyret eller fylkestinget som vedtar planen.

Denne planen er basert på en risiko- og vesentlighetsanalyse gjennomført av Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS, felles for kontrollutvalgene hos selskapets 15 eiere.

1.2 Gjennomføring av selskapskontroll

Revisjon Midt-Norge IKS er i henhold til den inngåtte selskapsavtalen, det selskapet som skal gjennomføre selskapskontroll på vegne av de 15 deltakerne i selskapet.

1.2.1 Bestilling av selskapskontroll

Kontrollutvalget foretar bestilling av selskapskontroll, med nærmere innretning av undersøkelsen, med bakgrunn i de vedtatte prioriteringene.

1.2.2 Innsyn og undersøkelser i selskaper⁴

Der kommunen alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjene, kan kommunens kontrollutvalg og revisor kreve opplysninger fra daglig leder, styret og den valgte revisor i selskapet som finnes påkrevd for deres kontroll i interkommunale selskaper, interkommunale styrever og i aksjeselskap.⁵

---

¹ Jf. kommuneloven § 77 nr. 5

² Jf. forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 13

³ Jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kap. 3. og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 14, sml. kommuneloven § 77 nr. 4.

⁴ Jf. kommunelovens § 80.

⁵ Jf. kommunelovens § 80 første ledd, se også lov av 29.januar 199 nr. 6 samt kommunelovens § 27.

I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.⁶

I henhold til loven kan kommunestyret fastsette regler om kontrollutvalgets og revisors kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskapet og herunder fastsette hvilke dokumenter mv. som skal sendes kommunens kontrollutvalg og revisor.⁷ Denne bestemmelsen kan imidlertid ikke brukes til å innskrenke den innsynsrett kontrollutvalg og revisor har kommunelovens § 80 første ledd.

Kontrollutvalget og kommunens revisor skal varsles og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.⁸

Denne lovbestemte innsynsretten gjelder altså bare for selskap eid 100 % av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap. I selskaper med andre eiere, eller selskapsformer ikke omfattet av denne formuleringen må retten til innsyn skaffes med andre hjemler.

Et alternativ er å sørge for at selskapets vedtekter gir rett til innsyn for eiernes kontrollorganer. I aksjeselskaper og de fleste andre selskapsformer kan en slik hjemmel fastsettes av generalforsamling med 2/3 flertall. Som ansvarlig offentlig eier bør kommunen søke å få inn slike bestemmelser i vedtektene, i alle fall i selskaper som stort sett er offentlig kontrollerte.

Der ingen slik hjemmel finnes kan man ved vedtak om selskapskontroll i et kontrollutvalg anmode om at selskapet frivillig gir slikt innsyn. Erfaringsmessig er dette uproblematisk i selskaper som hovedsaklig finansieres med offentlige midler, eller der det offentlige er dominerende på eiersiden. Dette er likevel lite ønskelig, da det gir selskapet anledning til å motsette seg kontroll.

Et siste alternativ er å gjennomføre selskapskontroll utelukkende basert på offentlig tilgjengelig informasjon, og den informasjon som finnes i kommunenes arkiver. For ren eierskapskontroll, dvs. kontroll med kommunens utøvelse av eierskap, kan dette være tilstrekkelig, men det vil neppe være nok til å kunne gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Det er derfor en fordel om kommunen sørger for å be sine eierrepresentanter reise spørsmål om å ta inn regler om innsyn i vedtektene ved generalforsamling i selskaper der innsyn ikke er pålagt ved lov.

1.2.3 Samarbeid om selskapskontroll

I selskaper der flere kommuner er eiere, særlig der flere kommuner med samme revisor er eiere, kan det være hensiktsmessig å inngå samarbeid om selskapskontroll, både av ressurshensyn til revisjonsarbeidet og av hensyn til at selskapet ikke skal pålegges kontroll oftere enn nødvendig.

Samarbeidsprosjekt er avhengig av at kommunenes prioriteringer for selskapskontroll samordnes med andre relevante medeier kommuner. Det er derfor hensiktsmessig at kontrollutvalget gis myndighet til å prioritere mellom aktuelle prosjekter og foreta endringer i planperioden.

1.2.4 Ressurser

Ressurser til gjennomføring av selskapskontroll må, dersom kommunen ikke ønsker å tilføre nye ressurser til formålet, tas av samme ressurser som stilles til rådighet for forvaltningsrevisjon. Det vil derfor være nødvendig å foreta en løpende prioritering mellom disse to formålene før bestilling av prosjekter. Det kan være hensiktsmessig at myndighet til å gjøre denne prioriteringen legges til kontrollutvalget.

---

⁶ Jf. kommunelovens § 80 første ledd siste punktum.

⁷ Jf. § 80 andre ledd.

⁸ Jf. kommunelovens § 80 tredje ledd.

1.3 Rapportering

Revisjonen rapporterer løpende til kontrollutvalget om hvert enkelt gjennomført prosjekt. Kontrollutvalget legger disse løpende fram for kommunestyret. Det forutsettes at det for felles prosjekter mellom flere kommuner kan rapporteres i én felles rapport der dette er hensiktsmessig.

2 Eierskap og eierstyring i Hemne kommune

Kommunestyret vedtok for første gang eierskapsmelding for kommunen i møtet 22.5.2012. Denne inneholder retningslinjer for eierskap, ledelse og kontroll med selskap i tillegg til en gjennomgang av kommunens eierskap.

Retningslinjene inneholder følgende punkter:

- Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte – Som del av folkevalgtopplæringen.
- Utarbeidelse av eierskapsmelding – Skal behandles årlig.
- Utarbeidelse og revidering av selskapsstrategi og selskapsavtale/vedtekter – Formål skal vurderes med jevne mellomrom.
- Vurderinger og valg av selskapsform – Bør tilpasses oppgaver, formål og funksjoner.
- Fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet – bør skilles fysisk og organisatorisk.
- Eierdokumenter som grunnlag for selskaps- og forvaltningskontroll:
  - Kontrollutvalget bør gi innspill til hvilke dokumenter det ønsker tilsendt.
  - Kontrollutvalget skal utarbeide en konkret plan for selskapskontroll.
  - Kontrollen bør omfatte hvordan eierstyringen blir utført.
  - Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret på bakgrunn av utført kontroll. Behandles samlet i sammenheng med behandling av eierskapsmelding i 3. kvartal hvert år.
- Innsynsrett og kontroll i delvis eide selskap. – Eierrepresentanter bør ta opp spørsmål om å gi kontrollutvalg og revisor innsynsrett der dette ikke følger av lov.
- Sammensetning og funksjon til eierorgan – Politisk ledelse oppnevnes som representant i eierorganer.
- Eiers krav til profesjonelle styrer i kommunal sektor – Samlet kompetanse skal vurderes i forhold til selskapets spesifikke formål.
- Gjennomføring av eiermøte – Skal gjennomføres i tråd med lovverk og KS' anbefalinger.
- Valgkomité for styrer i AS og IKS – Det bør vedtektsfestets bruk av valgkomite.
- Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene – Styreleder bør sørge for kompetanseutvikling. Styret bør gi vurdering i årsmelding.
- Styresammensetning i konsernmodell – Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styre eller ledelse i datterselskaper.
- Oppnevning av vararepresentanter – Det ønskes numeriske vara i styrer.
- Habilitetsvurderinger og politisk representasjon i styrene – Ledende politikere bør som hovedregel ikke sitte i selskapsstyrer.
- Kjønnrepresentasjon i styrene – Det bør tilstrebes at begge kjønn er representert.
- Godtgjøring til styremedlemmer – Skal representere ansvar, kompetanse, tidsbruk og kompleksitet. Styreverv bør registreres i styrevervregisteret.
- Utarbeidelse av etiske retningslinjer – Styret bør sørge for slike. Etikk bør være forankret i formål.
- Rådmannens rolle i kommunale foretak – Rådmannen skal som hovedregel ikke sitte som styrerepresentant.

Oversikt over kommunens eierskap er gjengitt i vedlegg.

2.1 Tidligere gjennomført selskapskontroll

Det ble gjennomført en stor og omfattende selskapskontroll med TrønderEnergi AS. Fremlagt selskapskontroll ble behandlet i kontrollutvalgets møte den 12.3.2014.⁹ Kontrollutvalget oversendte saken deretter til kommunestyret som behandlet saken den 27.3.2014.¹⁰

---

⁹ Se kontrollutvalgets sak 12/14

¹⁰ Se kommunestyrets sak 20/14

3 Prioriterte prosjekter for selskapskontroll i planperioden

Ved selskapskontroll av enkeltsselskaper der flere kommuner er eiere, er det hensiktsmessig å søke og gjennomføre disse i samarbeid. Der kommunen er en liten eier i samarbeid med andre vil prosjekter prioritert i denne listen kun gjennomføres dersom prosjektene også blir prioritert av kontrollutvalgene i andre eierkommuner.

Prioritering	Prosjekt	Involverte selskaper	Involverte kommuner
1	Hamos forvaltning IKS	Hamos forvaltning IKS m/datterselskaper	Snillfjord, Agdenes, <i>Rindal, Rennebu</i> , Hitra, Hemne, Meldal, Frøya, Skaun, Orkdal og <i>Surnadal</i>
2	Bomvegselskapet E39 Øysand Thamshavn AS	Bomvegselskapet E39 Øysand Thamshavn AS	Agdenes, Snillfjord, Melhus, Skaun, Orkdal, Meldal og Hemne
3	Revisjon Midt-Norge IKS	Revisjon Midt-Norge IKS	Agdenes, Frøya, Hemne, Hitra, Klæbu, Malvik, Meldal, Melhus, Midtre Gauldal, Orkdal, Selbu, Skaun, Snillfjord, Sør- Trøndelag fylkeskommune, Tydal

3.1 Utdyping av de enkelte prosjektene

Gjennomgående for alle prosjektene som går på konkrete selskaper vil vurdering av selskapenes økonomi og forutsetninger for drift, i tillegg til etterlevelse av lovverk (offentlighet, anskaffelser, likestilling) være aktuelle problemstillinger. Det vil også i de fleste tilfeller være nærliggende å gjøre en vurdering av eiernes rolle. I hvert tilfelle kan det være nødvendig med en tilpassing av problemstillingene før bestilling av prosjekter iverksettes.

3.1.1 Hamos Forvaltning IKS

Hamos forvaltning IKS har ansvar for omfattende offentlige oppgaver innenfor renovasjon for eierkommunene. I tillegg driver selskapet innenfor sin konsernstruktur en hel rekke andre oppgaver innenfor tilgrensende virksomhet, slik som kommersiell innsamling av næringsavfall, resirkulering og innkrevingsvirksomhet. En problemstilling som har kommet frem i analysearbeidet er hvorvidt disse virksomhetene er tilstrekkelig adskilt, hvorvidt den kommersielle virksomheten bidrar positivt til primærvirksomheten og hvorvidt all virksomheten er innenfor selskapets formål og eiernes intensjoner. Et samarbeid vil antagelig bare være aktuelt dersom flere eiere ønsker det.

3.1.2 Bomvegselskapet E39 Øysand Thamshavn AS

Kommunen er medeier i ett bomvegselskap i fylket. Flere store bompengeprosjekter i fylket er avsluttet. Det foregår sonderinger rettet mot en mulig fusjon av bompengeselskapene. Hemne kommune og øvrige eiere av *Bomvegselskapet E39 Øysand Thamshavn AS* er invitert av fylkeskommunen til å delta på et samarbeidsprosjekt. Samarbeidsprosjektet tar sikte på en helhetlig gjennomgang av styring av disse selskapene. Målet er å samle nyttige erfaringer for videre bompengedrift i fylket. Et samarbeid vil antagelig bare være aktuelt dersom flere eiere ønsker det.

3.1.3 Revisjon Midt-Norge IKS

Selskapet har en solid økonomi, stabile inntekter og utgifter og er hovedsakelig offentlig finansiert. Eventuell risiko ved selskapet antas å ligge i om selskapet har en effektiv drift og ved om selskapet yter gode tjenester til eierne som kunder. En utredning fra

kontrollutvalget i Klæbu i 2011 konkluderer med at organiseringen betraktes som gunstig for kommunen. Selskapet leverer revisjonstjenester til alle kommunene som deltar i samarbeidet. Selskapet utgjør en moderat investering økonomisk sett, men er viktig som tjenesteleverandør.

4 Vedlegg: Oversikt over kommunens eierskap

Hemne kommune

Org.nr.	Selskapsnavn	Selskapstype	Eierandel ¹¹	Off.heleid ¹²
910568183	Biblioteksentralen SA	SA	0,00%	Nei
981556607	Bomvegselskapet E39 Øysand Thamshamn	AS	17,24%	Ja
975936333	Hamos forvaltning IKS	IKS	8,70%	Ja
970550445	Hellandsjøen vannverk SA	SA	0,00%	Nei
947537792	Hemne Kraftlag SA	SA	30,50%	Nei
984570260	Hemne kulturhus AS	AS	33,50%	Nei
988466891	Hemne næringshage AS	AS	34,00%	Nei
971375965	Interkommunalt Arkiv Trøndelag IKS	IKS	1,75%	Ja
866818452	Kommunekraft AS	AS	0,00%	Nei
988799475	Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS	IKS	4,00%	Ja
986712720	Kristiansund og Nordmøre havn IKS	IKS	5,00%	Ja
995603063	Midt-Norge Olje og Gass	Forening	0,00%	Nei
994425714	Midt-Norsk fergeallianse AS	AS	16,67%	Ja
911750961	Norske Skogindustrier ASA	AS	0,00%	Nei
977036283	Revisjon Midt-Norge IKS	IKS	4,00%	Ja
967493597	Svanem AS	AS	91,89%	Ja
979615361	Tjeldbergodden utvikling AS	AS	3,57%	Nei
964878269	Torshus folkehøgskule	Stiftelse	0,00%	Nei
980417824	TrønderEnergi AS	AS	4,98%	Ja

---

¹¹ Foretak oppført med 0 % er enten foretak med svært liten eierandel, ukjent eierandel eller foretak uten eiere der "eierandel" ikke er estimert. Vekten av fylkeskommunens interesse i foretaket er estimert for enkelte stiftelser og foreninger ut fra andel av årlig tilskudd eller stiftelseskapital.

¹² Hvorvidt selskapet i sin helhet er eid av kommuner og fylkeskommuner og dermed faller inn under bestemmelsen om innsynsrett i kommuneloven § 80.